

**Ierosināta lieta par pašnodarbinātas personas tiesībām saņemt vecāku pabalstu
par bērna kopšanu līdz viena gada vecumam**

Satversmes tiesa 2017. gada 28. martā ierosināja lietu “Par likuma “Par maternitātes un slimības apdrošināšanu” 10.⁴ panta pirmās daļas 3. punkta (redakcijā, kas bija spēkā no 2012. gada 1. janvāra līdz 2013. gada 31. decembrim) atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 110. pantam”.

Apstrīdētā norma

Likuma “Par maternitātes un slimības apdrošināšanu” 10.⁴ panta pirmās daļas 3. punktā (redakcijā, kas bija spēkā no 2012. gada 1. janvāra līdz 2013. gada 31. decembrim) bija noteikts, ka vecāku pabalstu piešķir un izmaksā sociāli apdrošinātai personai, kura kopj bērnu vai vairākus vienās dzemdībās dzimušus bērnus vecumā līdz vienam gadam (vienam no bērna vecākiem, vienam no adoptētājiem, kura aprūpē un uzraudzībā pirms adopcijas apstiprināšanas tiesā ar bāriņtiesas lēmumu nodots adoptējamais bērns, audžuģimenes loceklim, kurš noslēdzis līgumu ar pašvaldību, aizbildnim vai citai personai, kura saskaņā ar bāriņtiesas lēmumu bērnu faktiski kopj un audzina), ja šī persona ir nodarbināta pabalsta piešķiršanas dienā (ir uzskatāma par darba ņēmēju vai pašnodarbināto saskaņā ar likumu “Par valsts sociālo apdrošināšanu”) un kā pašnodarbinātais bērna kopšanas dēļ negūst ienākumus.

Augstāka juridiska spēka norma

Satversmes 110. pants: “Valsts aizsargā un atbalsta laulību — savienību starp vīrieti un sievieti, ģimeni, vecāku un bērna tiesības. Valsts īpaši palīdz bērniem invalīdiem, bērniem, kas palikuši bez vecāku gādības vai cietuši no varmācības.”

Lietas fakti

Lieta ierosināta pēc zvērinātas advokātes Sanitas Boktas - Strautmanes pieteikuma, kurā minēts, ka pieteikuma iesniedzēja kopš 2003. gada ienākumus gūst kā pašnodarbināta persona.

Pieteikuma iesniedzējai 2012. gadā piedzima bērns. Lai nezaudētu konkurētspēju tirgū un turpinātu sadarbību ar esošajiem klientiem, pieteikuma iesniedzēja 2012. gada jūlijā esot atsākusi veikt saimniecisko darbību kā pašnodarbināta persona. Taču šādā situācijā apstrīdētā norma neesot paredzējusi iespēju pieteikuma iesniedzējai saņemt vecāku pabalstu par bērna kopšanu līdz viena gada vecumam, jo viņa esot guvusi ienākumus no savas profesionālās darbības veikšanas kā pašnodarbinātā persona.

Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka tādējādi valsts neesot izpildījusi no Satversmes 110. panta izrietošo pozitīvo pienākumu izveidot un uzturēt ģimenes sociālās un ekonomiskās aizsardzības sistēmu vismaz minimālā apmērā.

Pieteikumā norādīts, ka Satversmes 110. panta pārkāpums esot novērsts ar 2013. gada 6. novembra likuma "Grozījumi likumā "Par maternitātes un slimības apdrošināšanu"" spēkā stāšanos. Saskaņā ar minētajiem grozījumiem vecāku pabalstu var saņemt samazinātā apmērā arī vecāks, kurš gūst ienākumus kā pašnodarbinātais un kopj bērnu līdz viena gada vecumam.

Tiesas procedūra

Satversmes tiesa ir uzaicinājusi Saeimu līdz 2017. gada 28. maijam iesniegt Satversmes tiesai atbildes rakstu ar lietas faktisko apstākļu izklāstu un juridisko pamatojumu.

Lietas sagatavošanas termiņš ir 2017. gada 28. augusts. Par lietas izskatīšanas procesa veidu un datumu tiesa lemj pēc lietas sagatavošanas.

Relīze sagatavota ar mērķi veicināt izpratni par Satversmes tiesā izskatāmajām lietām. Tā nav uzskatāma par nolēmuma daļu un nav saistoša Satversmes tiesai. Spriedumi, lēmumi un cita informācija par Satversmes tiesu atrodama tiesas mājaslapā www.satv.tiesa.gov.lv.

Ketija Strazda

Satversmes tiesas priekšsēdētāja palīdze

Ketija.Strazda@satv.tiesa.gov.lv

67830737, 26200580